

Περιορισμοί στην ελευθερία της έκφρασης

Να μελετήσετε σε ομάδες τα παρακάτω αποσπάσματα από το εγχειρίδιο:

[Σύνδεσμοι. Ένα εγχειρίδιο για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο μέσα από την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα, Συμβούλιο της Ευρώπης](#)

(1)

Η ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ NO HATE SPEECH MOVEMENT

Η ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

«Η ρητορική μίσους, όπως ορίζεται από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, περιλαμβάνει κάθε μορφή έκφρασης που διαδίδει, υποκινεί, προωθεί ή δικαιολογεί το φυλετικό μίσος, την ξενοφοβία, τον αντισημιτισμό ή άλλες μορφές μίσους που στηρίζονται στη μισαλλοδοξία, όπως: μισαλλοδοξία που εκφράζεται μέσα από επιθετικό εθνικισμό και εθνοκεντρισμό, διάκριση και εχθρικήτητα κατά μειονοτήτων, μεταναστών και ανθρώπων μεταναστευτικής καταγωγής. Για τους σκοπούς της παρούσας εκστρατείας, άλλες μορφές διάκρισης και προκατάληψης, όπως ο αντιαθιγγανισμός, η χριστιανοφοβία, η ισλαμοφοβία, ο μισογυνισμός, ο σεξισμός και η διάκριση για λόγους σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου σαφώς συμπεριλαμβάνονται στο πλαίσιο της ρητορικής μίσους».

Παρουσίαση της εκστρατείας – www.nohatespeechmovement.org

2.1. ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

Η εκστρατεία του Συμβουλίου της Ευρώπης ενάντια στη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο έχει σχεδιαστεί με στόχο την ευαισθητοποίηση απέναντι στο πρόβλημα, την αλλαγή των στάσεων ζωής απέναντι σε αυτό και την κινητοποίηση των νέων ώστε να δράσουν εναντίον της. Η εκστρατεία ξεκίνησε στις 22 Μαρτίου 2013 και θα συνεχιστεί μέχρι το 2017. Εντάσσεται στις ευρύτερες προσπάθειες του Συμβουλίου της Ευρώπης να προάγει τα ανθρώπινα δικαιώματα στον κυβερνοχώρο. Το Συμβούλιο της Ευρώπης θεωρεί τη ρητορική μίσους απειλή για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το No Hate Speech Movement δημιουργήθηκε έχοντας ως επίκεντρο τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά δεν εξετάζει μόνο τη χρήση νομικών μηχανισμών για την καταπολέμηση του κυβερνομίσους, ούτε θεωρεί απαραίτητα ότι πρέπει να «κόβεται το μίσος» από όπου προκύψει. Η εκστρατεία ενθαρρύνει τον σεβασμό για την ελευθερία της έκφρασης και επιδιώκει να αναπτύξει εναλλακτικές «απαντήσεις» στη ρητορική μίσους, όπως είναι η πρόληψη, η εκπαίδευση, η ευαισθητοποίηση, η ανάπτυξη αυτοελέγχου από τους χρήστες και η ενθάρρυνση της υποστήριξης προς τα θύματα. Ουσιαστικά, η εκστρατεία αφορά την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο διαδίκτυο και την ανάγκη να γίνει το διαδίκτυο ένας χώρος ασφαλέστερος για όλους.

(2)

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

Το δικαίωμα να είμαστε ελεύθεροι να εκφράζουμε τις σκέψεις ή απόψεις μας είναι ένα σημαντικό ανθρώπινο δικαίωμα και αποτελεί μέρος του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων

δικαιωμάτων. Είναι ένα πολύτιμο δικαίωμα, τόσο επειδή οι σκέψεις, οι απόψεις και η ικανότητά μας να επικοινωνούμε είναι στο επίκεντρο της έννοιας του ανθρώπου, όσο και επειδή η επικοινωνία και η συζήτηση είναι ουσιαστικής σημασίας για την οικοδόμηση μιας αποτελεσματικής δημοκρατικής κοινωνίας. Η κατανόηση των άλλων και η στενή συνύπαρξη με αυτούς εξαρτώνται από την ανοιχτή και ελεύθερη επικοινωνία, ακόμη και εάν μερικές φορές πρέπει να ακούμε απόψεις με τις οποίες δε συμφωνούμε. Ωστόσο, η ελευθερία της έκφρασης δεν είναι ένα «απόλυτο» δικαίωμα, που ισχύει πάντοτε και δε γνωρίζει όρια. Είναι ένα δικαίωμα που πρέπει να ισορροπεί με τα δικαιώματα των άλλων ή με το καλό της κοινωνίας εν γένει. Όταν η έκφραση είτε είναι άκρως επικίνδυνη για ορισμένα άτομα ή ενδέχεται να αποβεί επιζήμια για την κοινωνία, τότε μπορεί να περιοριστεί.

(3)

ΠΩΣ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΝΝΟΙΕΣ

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΜΙΣΟΥΣ είναι μια παράνομη πράξη ενάντια σε μια ομάδα ή ένα άτομο, που βασίζεται σε προκαταλήψεις για την ταυτότητά του όπως αυτή έχει γίνει αντιληπτή.

↑

Η ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΜΙΣΟΥΣ είναι μια αρνητική έκφραση – για ένα άτομο ή μια ομάδα – που συχνά βασίζεται σε προκαταλήψεις και διαδίδει, υποκινεί, προάγει ή δικαιολογεί το φυλετικό μίσος και τη μισαλλοδοξία. Συγκεκριμένα περιστατικά μπορεί να αποτελούν ή να μην αποτελούν έγκλημα, ανάλογα με τους νόμους της εκάστοτε χώρας και το περιεχόμενο της ρητορικής.

↑

Η ΔΙΑΚΡΙΣΗ είναι η άδικη μεταχείριση που απορρέει από οποιαδήποτε προκατάληψη, συμπεριλαμβανομένης της μη φυλετικής προκατάληψης.

↑

Ο ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ είναι κάθε προκατάληψη που βασίζεται στην ιδέα της «φυλής» (ράτσας) ή εθνότητας ή κάθε άλλου σχετικού με αυτές χαρακτηριστικού και συχνά έχει ως αποτέλεσμα την άδικη μεταχείριση κάποιου.

↑

Η ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ είναι μια γενίκευση που εμπεριέχει μια κρίση – συνήθως αρνητική – για άλλους ανθρώπους ή κοινωνικές ομάδες.

↑

ΤΑ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ είναι γενικεύσεις για άλλες ομάδες ανθρώπων, που μπορεί να περιέχουν κρίση, αλλά μπορεί και όχι.

(4)

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ

Η Εκστρατεία του Συμβουλίου της Ευρώπης ενάντια στη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο εξαρτάται από την ενεργή εμπλοκή όσο γίνεται περισσότερων νέων. Υπάρχουν πολλοί τρόποι που εσείς και οι ομάδες φίλων σας μπορείτε να δράσετε, για να καταπολεμήσετε τη ρητορική μίσους και να γίνετε μέλη της Εκστρατείας. Η παρούσα ενότητα παραθέτει έναν ενδεικτικό κατάλογο με κάποιους τέτοιους τρόπους.

Ο κατάλογος έχει χωριστεί στις εξής κατηγορίες:

1. Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση
2. Αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους που ήδη υπάρχει στο διαδίκτυο
3. Κινητοποίηση των άλλων

4. Έκφραση αλληλεγγύης προς θύματα ή συνήθεις ομάδες-στόχους

5. Πιο μακροπρόθεσμες στρατηγικές

Πρόκειται για κατηγορίες που συχνά είναι συνυφασμένες, αλλά ακόμα και όπου αυτό δεν ισχύει, σχεδόν πάντα μπορούμε να ενισχύσουμε μια δραστηριότητα προσθέτοντας στοιχεία από κάποια άλλη ενότητα.

Για παράδειγμα:

- Επιμορφωτικό χαρακτήρα έχει και η άμεση αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους μέσα από την παροχή μιας εναλλακτικής αφήγησης. Η εναλλακτική αφήγηση ή διάλογος μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για την κινητοποίηση άλλων, εάν δημοσιευθεί σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης.
- Μια δράση ευαισθητοποίησης, ακόμα και εάν έχει σχεδιαστεί αποκλειστικά για να ενημερώσει τον κόσμο για το πρόβλημα της διαδικτυακής ρητορικής μίσους, αποτελεί ταυτόχρονα μια δυνατή έκφραση αλληλεγγύης προς τα θύματα της ρητορικής μίσους. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αυξήσει τις υπογραφές σε μια αίτηση προς τους πολιτικούς να ασχοληθούν με το πρόβλημα αυτό.
- Η καταγγελία ενός περιστατικού ρητορικής μίσους και το blogging (άσκηση πίεσης μέσω blog) για αντίδραση από τον διαχειριστή της τοποθεσίας μπορούν να παρακινήσουν άλλους να αναγνωρίσουν παρόμοια περιστατικά και να προβούν και οι ίδιοι σε καταγγελία.

Ο κατάλογος που ακολουθεί δεν είναι εξαντλητικός και θα πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο ως πιθανή πηγή ιδεών. Η ομάδα σας σίγουρα θα καταφέρει να σκεφτεί και άλλες! Κάποιες προτάσεις μπορεί να μην ενδείκνυνται για όλες τις περιπτώσεις. Για παράδειγμα, μερικές φορές ίσως είναι υπερβολικό να καταγγείλουμε ένα σχόλιο ή μια δημοσίευση: ίσως να είναι πιο εύκολο απλά να απευθύνουμε ερώτηση στον συγγραφέα της αρχικής δημοσίευσης, ώστε να δούμε εάν είναι διατεθειμένος να αλλάξει διατύπωση ή να αποσύρει το σχόλιο. Σε άλλες περιπτώσεις, μπορεί να μην είναι κατάλληλο να απευθυνθούμε άμεσα σε άτομο που έχει δημοσιεύσει προσβλητικό σχόλιο. Πρέπει πάντα να χρησιμοποιούμε την κρίση μας για να επιλέγουμε τον πιο κατάλληλο ή αποτελεσματικό τρόπο δράσης. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις προτάσεις αυτές συμπληρωματικά προς τις δραστηριότητες στο παρόν εγχειρίδιο, αλλά και για να ενθαρρύνετε τους φίλους ή την ομάδα σας να συμμετάσχουν στην εκστρατεία NoHateSpeechMovement.

Ασκήσεις

1. Με αφορμή τα παραπάνω κείμενα, να συζητήσετε σε ομάδες γύρω από το θέμα της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο, λαμβάνοντας υπόψη και τις παρακάτω ερωτήσεις. Όταν ολοκληρωθεί η συζήτηση, κάθε ομάδα παρουσιάζει τα συμπεράσματά της στην ολομέλεια.
 - Έχετε συναντήσει παραδείγματα ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο; Να αναφέρετε κάποια παραδείγματα.
 - Πώς αντιδράσατε;
 - Ποια μπορεί να είναι τα αίτια που οδηγούν ορισμένα άτομα να ασκούν τη ρητορική μίσους;
 - Ποιες μπορεί να είναι οι συνέπειες της ρητορικής μίσους σε μεμονωμένα άτομα ή και ευρύτερα στην κοινωνία;
 - Θεωρείτε ότι πρέπει να επιτρέπεται στους ανθρώπους να δημοσιεύουν ρατσιστικά σχόλια ή ρητορική μίσους στο διαδίκτυο; Νομίζετε ότι είναι εφικτό να μπουν κάποια όρια; Να τεκμηριώστε την απάντησή σας.

 ΠΡΟΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΟΣ
ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

- Τι μέτρα θα προτείνατε για την αντιμετώπιση του φαινομένου;
- 2. Πολύ συχνά αναρτώνται στο διαδίκτυο ιστορίες ατόμων που έχουν πέσει θύματα ρητορικής μίσους, διατηρώντας την ανωνυμία του θύματος. Ποια πιστεύετε είναι τα οφέλη από παρόμοιες δράσεις και ποιοι κίνδυνοι, πιθανόν, ελλοχεύουν;
- 3. Να γράψετε ένα κείμενο διαμαρτυρίας απευθυνόμενοι σε συγγραφείς δημοσιεύσεων που δείχνουν μισαλλοδοξία ή ρατσισμό και να το αναρτήσετε σε κοινωνικό δίκτυο.
- 4. Να γράψετε ένα ηλεκτρονικό μήνυμα απευθυνόμενοι σε άτομο που έχει πέσει θύμα της ρητορικής μίσους, προκειμένου να το υποστηρίξετε και να εκφράσετε την αλληλεγγύη σας.
- 5. Να ανατρέξετε στη διαδικτυακή πλατφόρμα www.nohatespeechmovement.org, για να παρακολουθήσετε κάποια από τα βίντεο τα οποία δημιούργησαν ομάδες νέων από διάφορες χώρες που υποστηρίζουν την εκστρατεία εναντίον της ρητορικής μίσους. Να επιλέξετε κάποιο που σας άρεσε περισσότερο και να το παρουσιάσετε τεκμηριώνοντας την προτίμησή σας με τα ανάλογα σχόλια. Παραθέτουμε κάποια παραδείγματα που δείχνουν την ποικιλία της νεανικής δημιουργίας:
 - <https://www.nohatespeechmovement.org/join-the-movement#1715>
 - <https://www.nohatespeechmovement.org/join-the-movement#1764>
 - <https://www.youtube.com/watch?v=TInq2i8nryU&feature=youtu.be>
 - <https://www.youtube.com/watch?v=VR3DKDaD60s>
 - <https://www.youtube.com/watch?v=Nnfun-bG5ww>
 - <https://www.youtube.com/watch?v=8SKqCwSp3LY>
 - <https://www.youtube.com/watch?v=KK744fbuw2o>
- 6. Αν ενδιαφέρεστε να συμμετάσχετε στην εκστρατεία, μπορείτε να δημιουργήσετε, δουλεύοντας σε ομάδες, το δικό σας βίντεο και να το στείλετε για ανάρτηση στην πλατφόρμα. Υπάρχουν, πάντως, πολλοί τρόποι συμμετοχής. Θα ενημερωθείτε, σχετικά, όταν επισκεφτείτε τον ιστότοπο www.nohatespeechmovement.org.